

Asia: VN/34466/2023

Lausuntopyyntö itäisen Suomen tuulivoimarakentaisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriön sekä puolustusministeriön raportin mukaan tuulivoimakompensaatio on tärkein keino sovittaa yhteen aluevalvontaa ja tuulivoimarakentamista Itä-Suomessa. Yhteensovittaminen edellyttää muutoksia aluevalvonnan järjestelmiin. Aluevalvonnan turvaavien teknisten ratkaisujen mahdollistamisessa tuulivoimayhtiöillä on tärkeä rooli tuulivoimakompensaation kautta.

Voimaa Tuulesta -tuulivoimakoalitio kannattaa raportin esityksiä alempana esitetyn lisähuomioin. Voimaa Tuulesta on viiden Suomessa toimivan tuulivoimayhtiön yhteenliittymä, joka edistää maatuulivoiman rakentamista Suomeen. Yhtiöillä – ABO Energy, Energiequelle, Infinergies Finland, UBRE Wind sekä Valorem Finland - on Suomessa yhteensä useita satoja toimivia ja rakenteilla olevia tuulivoimaloita. Valmistuessaan niiden yhteenlaskettu kapasiteetti on yli 1160 MW ja lisäksi kehitteillä moninkertainen määrä.

Itä-Suomi tarvitsee tuulivoimarakentamista elinvoiman turvaamiseksi ja investointien saamiseksi, mutta tällä hetkellä vain neljä prosenttia maamme tuulivoimasta sijaitsee valtatie 5:n itäpuolella. Tuulivoimarakentaminen olisi erittäin tärkeää Itä-Suomen taloudelle, edullista ja vihreää sähköä hyödyntävien elinkeinojen kehittymiselle sekä huoltovarmuudelle. Tuulivoima toisi paremmat sähköverkkoyhteydet, millä myös on merkityksensä investoinneille. Järkevällä aikavälillä tuulivoima on näissä oloissa tärkein vaihtoehto.

Hiilineutraalisuustavoitteiden ja turvallisuuden näkökulmista sekä sähköverkon tasaisen kuormittamisen vuoksi Itä-Suomen tuulivoimapotentialin hyödyntäminen on tärkeää koko maalle. Lisäksi on syytä korostaa, että lähivuosina tärkeimmäksi nouseva energialähteemme tuulivoima ei voi pysyvästi tukeutua lähinnä vain yhteen tuulisuusalueeseen eli Länsi-Suomeen.

Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Kainuu sopiva alue tuulivoimakompensaatioon

Keskeisenä kynnysenä tuulivoimarakentamiselle pidetään Puolustusvoimien aluevalvonnan tarpeita. Kuten raportissa todetaan, on näiden tärkeiden toimintojen yhteensovittaminen mahdollista.

Ministeriöiden raportissa ja sitä edeltävässä valmistelussa on ehdotettu muutaman, noin 3-4 tuulivoimakompensaatioalueen perustamista. Kyseisillä alueilla toimivat tuulivoimayhtiöt maksaisivat kompensatiomaksun voimaloistaan. Maksu voidaan käyttää Puolustusvoimien uusien tutkien hankintaan, tutkien siirtoon tai muiden aluevalvontaa tukevien toimien kustannuksiin.

Voimaa Tuulesta -koalitio kannattaa kompensatiomallia. Se on keskeinen keino saada tuulivoimayhtiöt ja muut mahdolliset rahoittajat edistämään tuulivoimarakentamista aluevalvonnan sallimissa puitteissa.

Koalitiossa tehdyn valmistelun perusteella Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kainuun maakunnissa olisi hyvät edellytykset tuulikompensaatioalueelle. Laaja alue sijaitisi 5-tien ja Pielisen välissä Joensuun tasolta Kajaanin pohjoispuolelle. Esitys alueesta on toimitettu jo kevään 2024 kuulemisvaiheessa ministeriöihin.

Sopiva kompensatiomaksu riippuu useista tekijöistä

Aluevalvonnan tavoitteet ja rajoitteet sekä muut olosuhteet voivat vaihdella Itä-Suomen eri osissa ja eri kompensatioalueilla paljonkin, vaikuttaen samalla merkittävästi kustannuksiin. Siksi ennen rahoitukseen sitoutumista on tärkeää tietää, minkälainen tekninen kompensatioratkaisu milläkin alueella toimisi parhaiten, mitä kompensatiolla saadaan ja mitkä sen kustannukset ovat. Alueiden rajaukset voivat täsmentyä ja hyvällä suunnittelulla kustannuksiinkin voidaan vaikuttaa merkittävästi.

Tuulivoiman toteuttamiskelpoisuus riippuu alueen tuulivoimapotentiaalista, alueellisesta tahtotilasta ja sähköverkon tilasta. Koalition esittämällä alueella tuulipotentiaali on hyvä. Maakuntakaavoituksessa alueelle on merkitty noin 600 voimalapaikkaa ja kantaverkkoyhtiö on tunnistanut sähköverkon kehitystarpeen. Noin kolmasosa maakuntakaavoissa olevista voimalapaikoista voisi mahtua verkkoon välittömästi.

Koalitio näkee kompensatiomaksun väistämättömänä, mutta samalla korostaa sen olevan uusi hankkeiden investointiedellytyksiin vaikuttava kustannuserä. Kompensaation suuruus on suorassa suhteessa yksittäisen hankkeen kannattavuusrisktiin. Tuulivoimahankkeet tyypillisesti toteutetaan projektirahoituksena, jolloin korostuu erityisesti kustannuksen maksimisuuruus.

Mikäli kustannus on hankekehittäjille kohtuullinen, voitaisiin em. edellytyksin saada tuulivoimakehittäjiltä varsin nopeasti riittävällä tasolla vastaus kertyvästä summasta sekä varmuus sen kertymisestä.

Tuulivoimahankkeiden maa-alueet varataan tyypillisesti vuokrasopimuksin. Koalitiossa olevilla yhtiöillä ei luonnollisesti ole erityisoikeutta esittämäämme kompensatioalueeseen. Tässä vaiheessa ei näin ollen ole tietoa, moniko yhtiö olisi kiinnostunut hankekehittämisestä ko. alueella ja millaisilla voimalamäärillä.

Voimaa Tuulesta -koalitio esittää, että ministeriöissä

- selvitetään tekninen ratkaisu aluevalvonnan ja tuulivoiman yhteensovittamiseksi edellä esitetyllä Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kainuun alueella,
- tuotetaan hankekehittäjille tietoa kompensatian kustannuksesta ko. alueella sekä aikataulu, missä tahdissa alueen pilotoiminen ja muodostaminen voisivat edetä ja
- ryhdytään työstämään tarvittavia päivityksiä tuulivoimakompensaatiota koskevaan lakiin.

Myös muut tekijät kuten NATO-yhteensopivuus ja lennokkisodankäynti asettavat omat uudet vaatimuksensa aluevalvonalle. Siksi merkittävä osuus kompensatioratkaisun rahoituksesta tulisi olla valtiolla, varsinkin jos rahoituksen tulisi järjestyä etupainotteisesti. Tuulivoimatoimijat osallistuisivat rahoitukseen edellytystensä mukaisesti.

Samalla valtiovallan on tärkeä selvittää EU-rahoituksen mahdollisuuksia, nyt kun Suomen itäosien merkitys on NATO-jäsenyyden myötä noussut koko Länsi-Eurooppaa koskevaksi maanpuolustuskysymykseksi.

Koalitio korostaa, että sitoutumista tulee vaatia yritysten ja Puolustusvoimien lisäksi myös viranomaisilta, kunnilta, maakunnilta ja verkkoyhtiöiltä. Päätöksenteon tulee olla läpinäkyvää, tasapuolista ja ennakoitavaa. Alueiden käytön pelisäännöt tulee olla selvät kehitystyöhön

ryhdyttäessä. Yllättävät yksittäistäkin hanketta koskevat muutokset alueiden käytön linjauksissa voisivat pohjan kompensatioalueen muiltakin hankkeilta.

Paineistetussa geopoliittisessa tilanteessa aluevalvonnan uudistaminen tuulivoimarakentamisen mahdollistavaksi tukee kokonaisturvallisuutta ja vastaa kasvavaan paineeseen lisätä puolustusmenoja. Taloudellinen toimeliaisuus lisää yhteiskunnan kestäkykyä erilaisille kriiseille. Kompensatioalueet ovat poikkeuksellisen hyvä tilaisuus vahvistaa yhtäaikaaisesti kasvua ja turvallisuutta.

Jokelainen Piritta
Voimaa Tuulesta -koalitio